

Rödningenytt

FORNMINNEN & ENGLANDSBESÖK

Bengt Göran Hansson • Relics & a visit to England

Efter fjorårets heta och framför allt torra sommar har vi i år belönats med en väderlek som nog uppskattats av de flesta.

Vintern slapp vi, inte många frostnätter, och inte många dagar med snötäcke. Jag tror faktiskt att i Röddinge övergick hösten direkt i vår enligt den meteorologiska definitionen. Vi förundrade oss över bilderna och rapporterna från i norr, där ihållande rekordkyla rådde. Sverige är ett avlångt land.

Sommarvärmen kom till påsk, då vi hade upplåtit den stora salen i prästgårdsbostället åt fyra konstnärer för utställning av sina verk. Utställarna berättade,

att de hade uppskattat att sitta i trädgårdsmöblerna framför bostället och njuta av solsken och vårbloppmeprakt till och med mer än att visa upp sina konstverk.

Värmen och torkan 2018 hade det goda med sig att de s.k. mördarsniglarna inte reproducerade sig. Från att tidigare somrar kunnat plocka mer än 1000 sniglar per dag (då jag orkade/iddes) hittade jag bara enstaka under en inspektionsrunda i trädgården. Årets milda vinter och "lagom" nederbördsrika vår och sommar borde ha varit idealiska förhållanden för de impopulära djuren att explodera i antal. Men icke. Under hela säsongen har jag

endast stött på fyra sniglar, i och för sig stora och välgödda, trots att jag krupit kring mycket i snår och rabatter. Hoppas innerligt att det håller i sig till kommande år.

I fjor fick vi rekordmycket av äpplen och valnötter. I år betydligt mindre skörd, medan jag aldrig tidigare sett en så stark tillväxt av grönmassa, skott och bladverk. Detta gällde tyvärr också för allt ogräs, men glädjande nog även för våra rosor.

Det är tradition att Röddinge byalag varje år i början av juli månad arrangerar och bjuder på en utfärd med buss för våra pensionärer. Liksom de flesta år hade vi vackert sommarväder

med sol och blå himmel, och i år hade vi fokus på fornlämningar.

Utanför Kivik finns Sveriges största bronsåldersgrav, Kungagraven/Kiviksgraven/Bredarör. Den är ett gravröse ca 3 500 år gammalt. Det mäter i dag 75 m i diameter och 3,5 m i höjd men har varit betydligt större.

Under lång tid användes graven som stenbrott för husbyggnation och gården. Det var under en sådan stembrytning som två bönder 1748 hittade en stenkista som visade sig vara en gravkammare. På de tio stenar som utgör hållkistans sidor finns inristade figurer som föreställer människor, skepp och djur. Det är för oss fullkomligt ofattbart att man fortsatte plundra graven på sten, och i slutet av 1800-talet lades järnvägsspår mellan graven och Kiviks hamn för att underlätta bortförslens.

Några hundra meter sydost om Kungagraven ligger ett stort gravfält, Ängakåsen, från bronsåldern och tidiga järnåldern. Man har här funnit mer än 130 gravar. Där finns Penninggraven, en 23 meter i diameter stor stensättning med en hög smal sten i mitten. Det finns två stenhusgrunder daterade till tidig bronsålder, samtida med Kiviksgraven. De är imponerande i storlek, båda är 44 m långa och med bredd på 8,5 resp. 11,8 m. På gravfältet finns en stor skeppssättning, 60 m lång och 8,5 m bred (skeppssättningen Ale stenar är 67 m lång), sannolikt från tidig järnålder 500 f. Kr - 500 e. Kr. Genom gravfältet går en stensatt s.k. halv väg ner mot vattnet, där det sannolikt funnits en förhistorisk hamn (kåse betyder hamn).

Utfärden avslutades med besök vid Havängsdösen några km norrut med spektakulär utsikt över Östersjön, en stenkammargrav (megalitgrav) från yngre stenåldern, också kallad bondestenåldern. Dösen byggdes för ungefär 5 500 år sedan, och den låg länge dold under sand, men ska ha frilagts under en kraftig höststorm 1843. Själva gravkammaren består av tre sidostenar i storlek 1,65 x 0,5 m. Ovanpå som tak ligger en sten som är 2,7 x 2 m. Graven är omgärdad av 16 markfasta stenblock, mellan 0,6 m och 1,2 m höga, bildande en rektangel med yta om cirka 60 kvadratmeter. Dösar med sådana fysisidiga kantkedjor kallas ofta långdösar. Ingången till kammaren är vänd ut mot havet och i den riktning där solen går upp vid vår- och höstdagjämning.

Som ni kanske minns från Röddingenytt våren 2018, besökte 17 röddingebor Fylingdales i nordöstra Yorkshire. Denna del av England har många spår från våra vikingaförfäders besök och bosättningar där för tusen år sedan. Främst märks det i ortnamn, där hundratals slutar med by eller thorpe. I Fylingdales med omgivning ligger Fylingthorpe, Goathland, Whitby (skånska Vitaby), Dalby och Ugglearnby, och vi känner oss övertygade om att våra förfäder kring Fyledalen tog med sig dessa namn då de blev bofasta i England.

Vi fick god kontakt med många i Fylingdales, bland andra några medlemmar i Fylingdales kommunfullmäktige, och vi lämnade en öppen inbjudan att besöka oss i Röddinge och Fyledalen.

Så, i mitten av augusti fick vi ett femdagars svarsbesök. Inte

en invasion, snarare en rekognoserande förtrupp om fyra personer. Byalaget hade satt ihop ett program vars späckade innehåll mera vittnade om ambition än omdöme. Vi visade kyrkan, byn och Fyledalen. Vi vandrade i Ystad, besökte Dag Hammarskölds Backåkra och Ale stenar, och vi guidades vid Hallsbergs stenar (som ni kanske kommer ihåg från Röddingenytt julen 2015). Vi vandrade längs stranden mellan Vitmölla och Haväng.

En kväll hade vi grillfest för hela byn, och nästa kväll åter fest med byborna, där våra engelska gäster fick bekanta sig med krafter, bäsk och spettekaka, och vi sjöng svenska, engelska och skånska sånger. Två av gästerna bodde hos oss i prästgården, och vi kunde naturligtvis inte underlåta att berätta om familjen Cederberg med de 21 barnen.

När våra engelska vänners besök var över och vi lämnade av dem på Kastrups flygplats, var det svårt att avgöra vem som var mest trött, men alla höll vi masken. De dagar vi tillbringade tillsammans blev oförglömliga för oss alla och öppnade upp för fler framtida besök mellan de båda Fyledalarna. Vi diskuterade också hur vi skulle kunna gå vidare med att få till stånd ett mer formellt avtal om vänortssamarbete, det som engelsmännen kallar "twinning".

Fröet har grott och vuxit till planta. Hoppas det får växa till ett träd.

•